Poštnina plačana v gotovini.
Leto LXXII., št. 266 a
Ljubljana, sreda 22. novembra 1939
Cena Din 1.—

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne izvzemši nedelje in praznike // Inserati do 50 petit vrst à Din 2, do 100 vrst à Din 2.50, od 100 do 300 vrst à Din 3, večji inserati petit vrsta Din 4.—, Popust po dogovoru, inseratni davek posebej // „Slovenski Narod" velja mesečno v Jugoslaviji Din 12.—, za inozemstvo Din 25.— // Rokopisi se ne vračajo

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO
LJUBLJANA, Kraljevo ulica štev. 5
Telefon: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26

Podružnice: MARIBOR, Grajski trg št. 7 // NOVO MESTO Ljubljansko cesta, telefon št. 26 // CELJE celjsko uredništvo Strossmayerjeva ulica 1, telefon št. 65; podružnica uprave, Kocenova ul. 2, telefon št. 190 // JESENICE Ob kolodvoru 101 // SLOVENJ GRADEC, Slomškov trg 5 // Poštna hranilnica v Ljubljani št. 10.351.

Senzacionalna razkritja

Kdo je organiziral monakovski atentat

Po nemških uradnih poročilih je policija aretirala kot monakovskega atentatorja nekega Georga Elserja, ki je menda že priznal svoj zločin — Kdo je prav za prav ta Elser? — Davi je nemška policija izdala nove podrobnosti — Izjava bivšega Hitlerjevega tovariša Otona Strasserja, ki ga je nemška vlada obdolžila soudeležbe pri atentatu

Monakovo, 22. nov. i. (DNB) Snoči je vodja nemških zaščitnih oddelkov in šef nemške policije Himmler objavil, da se je policiji posrečilo prijeti monakovskega atentatorja v osebi 36 letnega Georga Elserja, ki je 14. novembra, potem ko je dolgo časa vse tajil, dejanje slednjič priznal. Elser je vzidal v steber bivše meščanske pivnice peklenski stroj, čigar eksplozija je bila regulirana 6 dni ali 144 ur v naprej. Zločin je pripravljal že od septembra, odnosno od oktobra 1938. V avgustu je vzidal zaboj z dinamitom. V noči pred 8. novembrom pa se mu je posrečilo vzidati peklenski stroj v pripravljeni zaboj, takoj nato je odpotoval čez Stuttgart in je hotel v Švico, a iz gotovih razlogov, se je 7. novembra zopet vrnil v Monakovo. Posrečilo se mu je, da je v noči med 7. in 8. novembrom neopazno prišel v pivnico, kjer se je prepričal, da peklenski stroj še gre. 8. novembra je še zaitrkoval v neki monakovski gostilni, v noči med 8. in 9. novembrom pa je hotel blizu Konstanca pobegniti čez mejo, a je bil aretiran. Himmler tudi navaja, da je atentat organiziral Oton Strasser in da je to delo angleške tajne službe.

Kdo pozna Elserja?

Berlin, 22. nov. i. Šef nemške policije Himmler je davi naslovil na nemško prebivalstvo poziv, naj mu pomaga s podatki in podrobnostmi glede Elserja. Zastavil je vprašanje, kdo pozna Elserja, kdo je z njim občeval, kje se je v zadnjih letih pojavljal, kje je nakupoval in naročeval blago. Javi naj se tudi vsakdo, ki bi vedel povedati, kdaj se je Elser bavil s tehničnimi konstrukcijami. Prav tako naj ljudje povedo, če so ga videli kdaj na vlaku, v avtobusu, v raznih lokalih, samega ali drugod, če je bil s kakimi tovariši. Vsakdo naj javi, kdaj, kje in s kom.

Nova nemška razkritja

Berlin, 22. nov. i. Nemška policija je davi objavila poročilo, iz katerega je razvidno, da je v delo zapletena angleška tajna služba Intelligence Service v Haagu. **Uradno je bilo objavljeno, da sta bila 9. nov. aretirana šef angleške tajne službe za zapadno Evropo Bess in kapetan Stewens, ko sta hotela 9. novembra pri Venlu na Holandskem prekoračiti nemško mejo.**

Nemško poročilo navaja, da je Intelligence Service v Nemčiji že dolgo pripravljala razne komplote in organizirala atentate. Policija je postala pozorna na delovanje Bessa in Stewensa. Da ju spelje na lim, so stopili uradniki SS z njima v zvezo pod pretvezo, da bodo organizirali revolucijo v Nemčiji. Na ta način se je uradnikom SS posrečilo izvabiti od Angležov razne skrivnosti. Izvedeli so tudi za njih načrte. Poleg tega so Angleži povedali, da imajo na razpolago tudi tajno oddajno postajo s posebnimi znaki in prav s to tajno postajo je bila nemška policija do danes v zvezi z angleško vlado. 9. novembra sta Bess in Ktewens prekoračila mejo. Bila pa sta od nemške policije napadena in pridržana kot jetnika.

Angleška uradna izjava

London, 22. nov. s. (Reuter) V zvezi z nemškim uradnim poročilom, da sta bila 9. novembra pri znanem incidentu pri Venlu na holandskem ozemlju zajeta dva agenta angleške tajne službe, **izjavljajo v angleških uradnih krogih, da niti angleška vlada niti angleški agenti nimo imeli nobenega posla pri tem incidentu in ne vedo ničesar o onih dveh nemških državljanih, ki so ju Nemci ob tej priliki zajeli.**

Kaj pravi Oton Strasser?

Curih, 22. nov. e. (United Press) Komunike, ki ga je snoči izdala uprava nemške policije glede identitete monakovskega atentatorja, je v Curihu izzval veliko pozornost, ki je tem večja, ker je Oton Strasser, ki ga komunike obdolžuje atentata, do nedavnega bival v Curihu. Ko je lani v septembru Oton Strasser zapustil Češkoslovaško, je v Curihu organiziral svojo črno fronto. Šele snoči se je izvedelo, da je takoj po monakovskem atentatu nemška vlada uradno zahtevala od švicarskih oblasti izročitev Otona Strasserja, češ, da je soudeležen pri organiziranju atentata. Toda preden je bilo to mogoče in še preden so mogli vzeti zadevo v pretres, je Strasser zapustil Švico in odpotoval v Francijo.

V tukajšnjih političnih krogih komentirajo zlasti izjavo, ki jo je Strasser dal po svojem prihodu uredniku »Paris Soira«. V tej izjavi je Strasser navedel, da je nemška vlada zahtevala od vlade v Bernu njegovo izročitev. Nemške oblasti so ga označile kot inspiratorja atentata. Po dramatičnem opisu, kako se je iz Švice pretolkel v Francijo, je Strasser uredniku »Paris Soira« med drugim povedal naslednje:

Ko so se v inozemstvu razširile vesti, da je ob priliki atentata poginil tud. Hess, sem mislil, da so atentat organizirali moji prijatelji v Nemčiji. Ko sem pa zvedel za nekatere podrobnosti atentata, sem prišel do prepričanja, da gre za priprave in izvedbo s čisto druge strani. V Nemčiji imam še tudi danes stalne zveze s člani svoje organizacije in z drugimi krogi. Dalje je Strasser navedel, da bo po atentatu v Nemčiji najbrže nastala močna reakcija.

Če se premotri ta izjava v »Paris Soiru« v luči sedanje izjave nemške policije dobi poseben pomen in se njenim besedam v zvezi z atentatom pripisuje velika važnost. **V političnih krogih poudarjajo, da je Strasser, če je sodeloval v pripravah za atentat v Monakovem, znal to delo na mojstrski način skriti pred oblastmi, kajti švicarske oblasti, ki strogo čuvajo nevtralnost Švice, budno spremljajo delavnost raznih političnih emigrantov v Curihu in po drugih velikih mestih Švice.**

Strasser v Nemčiji in v emigraciji

Curih, 22. nov. e. Oton Strasser se je rodil leta 1897. in se je kot mlad intelektualec takoj priključil Hitlerjevemu gibanju, ko je leta 1919 ustvaril skupaj s sedmimi tovariši svojo lastno organizacijo. Kmalu se je povzpel v prve vrste organizacije in leta 1925. je spadal med najodličnejše narodne socialiste. Po neuspehu v Monakovem l. 1923. ko je bil Hitler zaprt, je Oton Strasser skupaj z bratom Georgom in dr. Göbbelsom vzdrževal uporni duh v organizaciji. Bil je vedno na skrajni levici stranke in ko je stranka prišla na krmilo, se ta radikalni revolucionar nikakor ni mogel sprijazniti z mislijo, da je stranka prevzela vlado.

Ko je bila v juniju 1934. odkrita velika zarota, ki so jo organizirali radikalni elementi narodno socialistične stranke proti Hitlerju in njegovim tovarišem, sta bila brata Oton in Georg kolovodje upornikov. Dočim je bil Georg aretiran in obsojen na smrt, je Oton Strasser pobegnil v inozemstvo, kjer je z drugimi emigranti ustanovil črno fronto.

Ta organizacija je imela najprej svoj sedež na Češkoslovaškem, kjer je izdajala liste, ki so ostro napadali Hitlerja in njegov režim. Po septembrskih dogodkih 1938. je Oton Strasser odpotoval v Švico, kjer je nadaljeval svojo akcijo. Takoj po monakovskem atentatu so nemške oblasti zahtevale njegovo izročitev, toda tudi to pot se mu je posrečilo pravočasno pobegniti v Francijo.

Na morju se bo začela vojna brez kompromisa

Chamberlain je napovedal skrajne represalije zaradi potapljanja ladij — Anglija bo uvaževala izvozne in uvozne potrebe nevtralnih držav

London, 22. nov. (Reuter) Ministrski predsednik Chamberlain je včeraj po svoji bolezni prvič prišel v parlament in je na vprašanje voditelja opozicije Attleeja, če bo Anglija podvzela represalije zaradi potapljanja ladij po nemških minah najprej omenil mednarodne določbe in konvencije, ki jih je podpisala tudi Nemčija, nakar je izjavil:

Nobene izmed teh določb nemška vlada ni spoštovala pri polaganju min, katerih žrtve sem omenil. Ta novi akt nasilja je višek v seriji kršitev pogodb, ki jih je Nemčija zagrešila. Spomniti se je treba samo potopitve »Athenie« z izgubo 112 življenj ter nadaljnjim uničevanjem angleških, zavezniških in nevtralnih ladij potom min, torpedov in obstreljevanja s topovi. Ti napadi so bili pogosto izvedeni brez svarila in v vedno večji meri s popolnim preziranjem zakonov, ki jih določa protokol o podmorniški vojni, ki ga je Nemčija podpisala, ali pa s preziranjem najelementarnejših zahtev človekoljubja.

Kraljeva vlada ne bo dopustila, da bi se vse te metode vojne nadaljevale brez represalij. Zbornica se spominja, da je bilo v zadnji vojni kot upravičena represalija za podmorniške napade na trgovinske ladje določeno, da zapade zaplenitvi na visokem morju ves izvoz nemškega izvora ali nemške lastnine. Radi mnogih kršitev mednarodnih zakonov in neusmiljene brutalnosti nemških metod smo se odločili, da tudi sedaj podvzamemo slične ukrepe. Povelje v tem smislu bo v kratkem izdano ter takoj stopilo v veljavo.

Izjava ministrskega predsednika Chamberlaina je bila pozdravljena z glasnim odobravanjem.

Odmev v Berlinu

Berlin, 22 nov AA. (DNB) Nemški politični krogi izjavljajo v zvezi s Chamberlainovo izjavo, da bo Velika Britanija začela izvajati represalije proti nemškemu izvozu, ker je Nemčija začela boj proti angleški blokadi, da se angleška pomorska vojna v vsakem primeru lahko imenuje morsko razbojništvo. Če bo Anglija začela ropati ladje nevtralnih držav, se temu nihče ne bo čudil, ker vsi poznajo metodo kršenja mednarodnih pravic in zatiranja slabih po Angliji. Sicer bodo pa ti najnovejši britanski ukrepi najbolj zadeli nevtralne države.

Holandci v skrbeh

Haag, 22. nov AA (Reuter) V holandskih gospodarskih krogih je napovedila zelo težak vtis vest, da je Velika Britanija sklenila zapleniti ves holandski izvoz v Nemčijo. V vladnih krogih silno obžalujejo ta sklep britanske vlade. Reuterjevemu dopisniku so izjavili, da se uradno stališče holandske vlade o tej stvari zrcali v uvodnikih včerajšnjih holandskih listov »Rotterdamsche Courant« in »Handelsblad«, ki vnaprej obsojata te ukrepe britanske vlade.

Angleži ne bodo ovirali nevtralnega eksporta

London, 22. nov. s. (Reuter) K včerajšnji napovedi ministrskega predsednika Chamberlaina, da bo Anglija izvajala proti Nemčiji represalije zaradi potapljanja ladij po minah, naglašajo v angleških uradnih krogih, da bo ukrenjeno vse potrebno, **da ukrepi angleške vlade ne bodo prizadeli onega eksporta nevtralnih držav, za katerega je brez dvoma, da je po izvoru iz nevtralnih držav.** Anglija ekspora nevtralnih držav nikakor noče ovirati. Sicer pa je pomorska akcija Nemčije že od začetka vojne težko oškodovala tudi nevtralne države. Doslej je bilo v teku vojne potopljenih že 39 nevtralnih ladij, od tega 14 po minah.

Francoski komentar

Pariz, 22. nov s. (Havas) K včerajšnji izjavi ministrskega predsednika Chamberlaina pripominjajo v francoskih političnih krogih, da je dosedanja zavezniška blokada preprečevala samo uvoz blaga v Nemčijo. Odslej naprej pa bo onemogočen tudi večji del nemškega izvoza, bodisi direktnega, bodisi indirektnega. Ta izvoz je predstavljal doslej za Nemčijo edini način, da si nabavi potrebna plačilna sredstva v tuji valuti.

V svetovni vojni so zavezniki slične ukrepe podvzeli šele v marcu leta 1915. **Načrt, ki ga je Chamberlain napovedal, je najskrbneje pripravljen in se bo Nemčija zelo težko izognila njegovim posledicam. S tem bo blokadni obroč okoli Nemčije še bolj zožen. Nevtralne države bodo proti izvajanju ukrepov za preprečenje nemškega izvoza najbrže protestirale, toda zavezniki bodo podvzeli vse da nevtralne države z ukrepi ne bodo prizadete.**

V Ameriki odobravajo

Washington, 22. nov. s. (Havas) V ameriških političnih krogih pripominjajo k napovedi ministrskega predsednika Chamberlaina za represalije nasproti Nemčiji, da tvorijo nemške plavajoče mine resnožnjo za mornarice vseh držav. Zato ameriški politični krogi odločitev angleške vlade za izvajanje represalij sicer obžalujejo, smatrajo pa vendar **da je ukrep upravičen.** Ni sicer popolnoma v skladu z mednarodnimi zakoni, bil pa je uporabljen že v svetovni vojni, in ko so leta 1917 Zedinjene države vstopile v vojno, so vzele njegovo izvajanje tedaj na znanje ter ga tudi same podpirale. Zato je pričakovati, da bo tudi ameriško javno mnenje čeprav stoji na stališču, da je treba ob vsaki priliki braniti interese nevtralnih držav, razumelo razloge, ki so privedli Anglijo do odločitve izvajanja takih represalij proti Nemčiji.

Nemške podmornice potapljajo

LONDON, 22. nov. s. (Reuter). Nemške podmornice so včeraj in predvčerajšnjim v Atlantskem oceanu v bližini Irske potopile tri manjše ribiške ladje: »Thomas Hunkins« (300 ton) »Sea Sweaper« (330 ton) in »Delphin« (300 ton). Posadke vseh treh ladij so rešene. Vse tri so last ribiške družbe v Bostonu, katere ravnatelj je izjavil, da se angleški ribiči s takimi nemškimi akcijami ne bodo pustili ustrahovati.

Nemški napadi v švedskih vodah

STOCKHOLM, 22. nov. s. (Reuter). V švedskih teritorialnih vodah je bila neka švedska ladja ustavljena najprej od nemškega letala, nato pa jo je neki nemški parnik zaplenil in postavil nanjo nemško posadko. Kmalu pa so prihiteli na pomoč švedska letala, nakar se je kapitan nemške ladje opravičil češ da mu ni bilo znano, da je v švedskih teritorialnih vodah, ter je švedsko ladjo zopet izpustil.

Mine tudi ob španski obali

MADRID 22. nov. s. (Reuter). Kapitan neke španske ladje je približno 20 km od severne španske obale opazil plavajočo mino. To je že druga mina, ki so jo opazili v bližini španske obale.

Nemška vojska v ofenzivni poziciji

Tri možnosti za Nemčijo — Živahna posvetovanja med Rusi in Nemci v Berlinu

PARIZ, 22. nov. AA. (Reuter). Iz zanesljivega vira se je zvedelo, da je francosko vrhovno poveljstvo včeraj opustilo misel, da so Nemci nameravali izvršiti ofenzivo med drugim in četrtim novembrom. Po teh poročilih je francosko vojno poveljstvo imelo podatke in bilo popolnoma gotovo, da je nemška ofenziva pripravljena na vsej fronti od Holandske pa do gornjega Rena. **Zakaj je Nemčija ofenzivo v poslednjem trenutku odložila, še ni znano. Ta trenutek je nemška vojska v ofenzivni poziciji, zapovedani 10. t. m. in je vsak trenutek pripravljena nastopiti.**

LONDON, 22. nov. k. Diplomatski urednik lista »Sunday Dispatch« je mnenja, da ima Nemčija samo tri možnosti glede nadaljnjih ukrepov.

1. Totalno vojno na zapadu z velikansko ofenzivo na kopnem, v zraku in na morju. Letalska in pomorska ofenziva bi bila naperjena proti Angliji. Po informacijah pisca sta za ta načrt Ribbentrop in Goebbels.

2. Nobene ofenzive, ker bi nemška vojska z ofenzivo preveč tvegala, temveč gospodarska vojna do skrajnosti. Za ta načrt je Goering ki je prepričan, da bi Nemčija s pomočjo malih nevtralnih držav lahko strla angleško in francosko blokado.

3. Napad na Nizozemsko in Belgijo, med tem, ko bi bila armada na zapadni fronti v Siegfriedovi črti v defenzivi. Za ta načrt je večina vojaških strokovnjakov in večina generalov v vrhovnem poveljstvu.

Vse je odvisno od Rusije

CURIH, 22. nov. k. Tuji opazovalci v Berlinu sporočajo, da so zadnje čase obiski med predstavniki nemške vlade in predstavniki Rusije v Berlinu izredno živahni. Dan za dnem prihajajo zastopniki Rusije na konference v zunanje ministrstvo. Nemčija hoče vedeti, ali bo Rusija držala svoje obljube in katere obljube bo držala. Šele po definitivni odločitvi Rusije o svojem stališču in svojih namerah se bo lahko Nemčija odločila za operacije na zapadu. Kancelar Hitler je baje pripravljen dati Rusiji nove koncesije v južnovzhodnem življenjskem prostoru, če Rusija pristane na nekatere nemške zahteve.

Iz notranje politike

PROTI KOMUNISTIČNI AKCIJI NA HRVATSKEM

»Na čelu stranke, kateri je uspelo, da omogoči in sklene sporazum, stoje možje preizkušenih političnih kvalitet, ki zelo dobro vedo, da je bila med nami Hrvati menda še od dobe narodne dinastije najmočnejša stranka vedno le stranka nezadovoljnežev. Ta stranka že danes obstoja ter se v njenih vrstah zbirajo oni elementi, ki pod krinko hrvatskega hipernacionalizma oživljajo zlohotne tradicije frankovstva. Kadarkoli stopi hrvatski narod za korak naprej, vselej se pojavi frankovstvo, da ga ovira. Naslednik onega zlega duha, tujega po rasi, rodu in jeziku, ki je v tuji službi, na tuj račun in plačo stopil v vrste nekdanje pravaške stranke da jo uniči, in ki je, potem ko je prevagal samega dr. A. Starčevića, uničil njegovo stranko. Elementi, zastrupljeni s sektaškim sovraštvom srbstva, katerim je to sovraštvo edina religija, se zopet pojavljajo z namenom, da zatro hrvatski narod v času, ko je prišel do svoje neodvisne samouprave in teritorija, kakršnih ni imel še nikoli po propadu narodne dinastije,« tako piše v »Narodnem listu« dr. Ivan Maj torović in nadaljuje:

»Na strani teh elementov se pojavljajo zmerom močneje in brezobzirnejše oni ki v imenu socialne pravice izvajajo vedno bolj nevarno subverzivno akcijo proti državi in socialnemu redu. Ta nevarna kuga se prenaša iz mesta v vasi. K temu je mnogo pripomogla napetost, ki je skozi 20 let vladala v hrvatskih krajih v času borbe proti beograjskemu režimu in katero so spretno izrabljali ti elementi za rušenje države in državne avtoritete. Nobena tajnost ni več, niti za odgovorne činitelje novega režima v banovini Hrvatski, da se tam, kjer so prej vihrale hrvatske zastave in kjer so pozdravljali pasante z vzkliki: živio Maček, vidijo danes rdeče zastave, vzdignjene nesti in se slišijo popolnoma drugi vzkliki...

Odveč bi bilo poudarjanje, da ti pojavi navdajajo s skrbjo vsakega poštenega Hrvata in Jugoslovena. Opaženi so bili tudi na pristojnih mestih, kar dokazujejo javna opozorila in strogi opomini s strani obeh najodgovornejših činiteljev — predsednika HSS in bana banovine Hrvatske. Po teh opozorilih in opominih se da sklepati, da odgovorni faktorji skrbe za to, da ne bodo sumljivi elementi izkoriščali naravno krizo pri preureditvi države z izzivanjem nemirov, kar bi kazalo na to, da banska uprava nima dovolj avtoritete niti moči za izvedbo sklenjenega sporazuma.«

KAZNOVANI ZAGREBSKI DIJAKI

Ob priliki zadnjih demonstracij v Zagrebu, je policija aretirala okoli 30 dijakov, ki jih je smatrala kot kolovodje. Vsi so bili pridržani na policiji in zaslišani. Oni, ki so imeli sporedno vlogo pri demonstracijah, so bili kaznovani z globo ter izpuščeni, dočim je bila precejšnja skupina voditeljev demonstrantov kaznovana zelo strogo. Vsi so dobili po 10 dni zapora, ter obsojeni na dve leti izgona iz Zagreba. Po informacijah s policije, imajo oblasti nalogo, da onemogočijo v bodoče vsake slične demonstracije z vsemi sredstvi, ki so jim na razpolago.

UVELJAVLJANJE AVTORITETE NA HRVATSKEM

Frankovci so ponovno skušali vprizoriti nove demonstracije na univerzi, a so bile te že v kali zatrte. Policija je izvršila hišne preiskave v redakcijskih prostorih ravnatelja »Hrvatske straže« kanonika dr. Janka Šimraka in urednika frankovskega tednika »Hrvatskega naroda« dr. Budaka. Glavni tajnik HSS dr. Juraj Krnjević je že v nedeljo napovedal dr. Šimraku, da se bo proti njemu postopalo po besedah sv. pisma, da bo od meča poginil, kdor se meča loti. Dr. Šimraka namreč dolžijo, da je duševni oče letakov, ki proglašajo dr. Mačka za izdajalca hrvatskega naroda, češ da je s sporazumom onemogočil ustanovitev svobodne in neodvisne hrvatske države.

PRAVOSLAVNI PATRIARH V FRANČIŠKANSKI CERKVI IN SINAGOGI

Srbski patriarh dr. Gavrilo je ob priliki posvetitve novih zvonov v Vukovaru obiskal frančiškanski samostan, kjer ga je pozdravil gvardijan, ki je v svojem pozdravnem nagovoru poudaril patriarhov cerkveni govor, v katerem je dr. Gavrilo pozival narod k medsebojni ljubezni, miru in slogi. Po ogledu frančiškanske cerkve in samostana je patriarh obiskal še sinagogo, kjer je imel nanj tamošnji rabin daljši nagovor, v katerem je rekel, da so Židje srečni, ker morejo živeti v naši plemeniti državi, kjer se more vera v boga svobodno goditi. Patriarh si je nato ogledal sinagogo, nakar se je vrnil v Srbski dom, kjer je sprejel razne kulturne organizacije.

TEŽKO FINANČNO STANJE HRVATSKIH MEST

Včeraj se je v zagrebški mestni posvetovalnici končalo zborovanje finančnih strokovnjakov mest banovine Hrvatske. Razpravljali so o vseh vprašanjih, ki se tičejo težavnega finančnega položaja večine hrvatskih mest. V sprejeti resoluciji se navajajo ukrepi, ki bi jih bilo treba podvzeti, da se razmere sanirajo. Resolucijo bo izročil komisar zagrebške mestne uprave Starčević banu dr. Šubašiću.

Jugoslovenski okvirni zakon o pokopališčih

Občinska pokopališča — Likvidacija vseh starih cerkvenih pokopališč

Maribor, 21. novembra

Vse naše življenje se suče okoli dveh temeljnih osi: rojstvo in smrt. Zato bi morala v prvi vrsti država s posebnim zakonom skrbeti za eno kot drugo. Recimo, da je za rojstvo tudi pri nas z raznimi zakoni saj začasno že poskrbljeno. Tudi za primer smrti skrbi (med drugim) obči drž. zakon. Ampak beseda smrt je zelo globoke in obsežne vsebine. Predvsem je treba brezpogojno skrbeti za vsakega mrliča, celo za tiste, za katere se v življenju nismo zmenili, ki bi zaradi tolikih nas prav lahko tudi sploh — ne bili tukaj. Ampak v trenutku, ko tak Nimrot nastopi svojo pot na oni svet, že z železno pestjo zagrabi dolžnost, poskrbeti, da ga čimprej skrijemo pred vidikom tega sveta.

Toda: kam z njim? To je prvo vprašanje na katerega bi nam moral dati točen odgovor naš zakon. Naravno: z mrličem na pokopališče! Brezpogojno, v vsakem slučaju? Zopet naravno bi bilo, da v vsakem slučaju. V praksi, v vsakdanjem življenju je tudi pri nas med Slovenci, žal — drugače. Le predobro vemo, da v posameznem slučaju lahko nastopijo vprašanja, ki — če ne naravnost onemogočajo — pa vsaj ovirajo zadnjo pot takega mrliča na bližnje pokopališče. Pred vsem so tu verska vprašanja v primeru drugoverca, lahko pa tudi pri katoličanih samih, če jih je smrt doletela brez običajnih obredov. Samo tam, kjer pokopališče ni cerkveno, marveč občinsko, takih zadržkov ni, a so lahko tudi v tem slučaju — političnega značaja.

Pa četudi ne mislimo na izredne slučaje, marveč si zamislimo usodo mrličev na splošno. Ali imamo mi sami svoj zakon, ki predvideva razne morebitnosti te usode. Nedavno na primer Ljubljana s svojim Sv. Krištofom in sedaj naš Maribor s svojim starim cerkvenim pokopališčem, nam na gornja vprašanja odgovarjata iz ust laika tako: Če bi imeli mi že svoj zakon o pokopališčih, bi primera Ljubljane in Maribora sploh ne bila mogoča; že zato ne, ker bi se moralo čisto drugače likvidirati eno kot drugo pokopališče. In če bi vse druge banovine takega zakona ne potrebovale, ga prav gotovo potrebuje naša banovina, še prav posebno pa mi, tu na obmejnem ozemlju.

Pokopališče spada pod oblast in posest občine! Ta pogoj za novo ureditev vprašanja naših pokopališč zahteva železni zakon vsakdanjega življenja; danes ne le v mestih, marveč tudi na deželi. Sovraštva imamo več ko dovolj med živimi in zaradi živih, čisto odveč in za nas kot ljudi poniževalno pa je, da bi se — če že ne sovraštvo, pa vsaj spori — nadaljevali tudi še zaradi — mrličev.

Izrecno tudi proti stališču katoliške cerkve, ki pokopališče posveča kot božjo njivo, na kateri naj mrtvi počivajo v miru in čakajo na dan vstajenja, pa je način likvidacije, kakor smo ga videli najprej v Ljubljani in ga baš v tem času doživljamo tudi v Mariboru na starem cerkvenem pokopališču.

Zlasti glede izpraznitev grobnic in načina prenosa mrtvih na druga pokopališča, bo treba priklicati v spomin postopanja starih paganov in kristijanov še v dobi — Marije Terezije. — F. P.

Prvih 500 sezonskih delavcev se je vrnilo

Na mariborskem glavnem kolodvoru so bili pogoščeni

Maribor, 21. novembra

12.500 sezonskih delavcev in delavk je šlo letos v tujino na delo in zaslužek. Sedaj se spet vračajo domov, kjer bodo prebili zimo. Prvi večji letošnji transport sezonskih delavcev in delavk je prišel danes v Maribor z več ko 100 minutno zamudo. S tem prvim letošnjim večjim transportom je prispelo okoli 500 sezonskih delavcev in delavk. Ob prihodu v Maribor niso mogli zakriti zadovoljstva, da so spet v domovini. Menjali so prihranjeni denar v smislu izdanega dovoljenja, dobili so vozne ugodnosti za vožnjo do doma, razen tega pa so naše izseljeniške oblasti poskrbele letos tudi za to, da so ubogi sezonski delavci in delavke dobili primerno okrepčilo. Vsakdo je dobil toplo guljaževo juho s krompirjem in lep kos kruha.

Precej jih je med njimi, ki se vračajo razočarani. Običajnih prihrankov letos ni bilo. Delo pa je bilo trdo in naporno. Na obrazu jim je razbrati veselje, da so spet v domovini, kjer je mir in kjer človek lahko dobi vse, česar si poželi.

Odslej se bodo vrstili večji transporti s 500 do 600 sezonskimi delavci. Do božičnih praznikov se bo vrnilo vseh 12.500, med katerimi jih je 10.000 iz našega Prekmurja. Še leta 1934 je šlo iz Prekmurja na sezonsko delo okoli 3500 sezonskih delavcev, naslednja leta je to število vse bolj naraščalo, letos pa se je povzpelo do 10.000. Skupni prihranki prekmurskih sezonskih delavcev v povojnih letih izkazujejo okoli 400 do 500 milijonov dinarjev. Pri tem niso upoštevani letošnji prihranki, ki pa ne dosegajo običajne višine. Želeti pa je, da bi ta dragocena delovna moč ostala v bodoče doma, kjer naj bi se zaposlila pri raznih velikih jevnih delih, ki so v vsem našem obmejnem ozemlju neobhodno in nujno potrebna.

Semenskega krompirja ne bodo imeli

Nove skrbi obmejnih kmetovalcev, ki bodo morali kupiti semenski krompir v Gradcu ali na Nizozemskem

Maribor, 21. novembra

Naši kmetovalci izražajo sedaj precejšnjo skrb zaradi pomanjkanja semenskega krompirja. Letos je bilo komaj nekaj vagonov semenskega krompirja v konjiški okolici. Zaradi nenavadne moče v letošnji pomladi se je pojavila na našem krompirju bolezen. Bilka se je posušila, prav tako se je posušil tudi gomolj. Zaradi tega so se čutile pri rasti in dozorevanju krompirja neprijetne posledice. Naši kmetijski strokovnjaki pripisujejo na rovaš te bolezni okolnost, da so se tri petine krompirja posušile in da sta komaj dve petini krompirja obrodili.

Spričo tega so se morali kmetovalci zanimati za semenski krompir od drugod. Tukajšnja podružnica Kmetijske družbe je navezala stike z Gradcem, kjer bi dobili semenski krompir po 1.60 din kg. Če se upoštevajo prevozni in drugi režijski stroški, bi narasla cena na 2 din pri kg. Je pa tudi možnost, da se dobavi semenski krompir iz Nizozemske. Cena pa bi bila temu krompirju neprimerno višja. Kg nizozemskega semenskega krompirja bi ne mogli prodajati našim kmetovalcem pod 5 din. Težave se pojavljajo tudi pri dobavi Tomaževe žlindre. Obstoja možnost naročila v Luksemburški, kjer izjavljajo, da so pripravljeni ustreči naročilu, vendar pa na riziko naročilcev samih. Tudi ta primer kaže, kako globoko segajo sedanje prilike s svojimi posledicami na vsa gospodarska področja.

Mariborske in okoliške novice

— **Tudi kruh.** Tuk. »Delavska pol.« poroča v št. 133: »Tudi kruh se bo podražil. Radi podraženja moke nameravajo pekovski mojstri znižati težo kruha za 5 dkg. Če se bo ta napoved uresničila, bo prizadejan hud udarec našim delavskim družinam, ki morajo računati z vsako paro. Že doslej ni bilo v marsikateri delavski družini na razpolago potrebnih sredstev za kruh. S splošnim naraščanjem cen življenjskim potrebščinam, pa bo teh sredstev še mnogo bolj primanjkovalo. Znižanje teže kruha pomeni seveda podražitev one prehrane, s katero se preživlja večina revnih družin. Podražitev žita in moke je pri nas popolnoma nepotrebna. S postavitvijo odborov za pobijanje draginje se seveda ne bo dalo onemogočiti špekulacij, ampak bo treba podvzeti zato učinkovitejša sredstva.«

— **Tržne cene.** Na mariborskem trgu so v smislu poročila štev. 46 tukajšnjega mestnega tržnega nadzorstva sledeče cene: krompir merica 9 do 11, čebula 2 do 3, česen 6 do 8, kislo zelje 4, kisla repa 2, karfijola (kom.) 1 do 6, hren 8 do 9, luščen grah 10 do 12.50 za liter. Sadje: jabolka 3 do 6, hruške 3 do 7, suhe slive 8 do 12, breskve 16 do 20, grozdje 6 do 10, celi orehi 5 do 8, luščeni orehi 24 do 26, kostanj 2 do 4 za kg, 1.50 do 3 za liter, pečen kostanj 6. Žito: za liter pšenice 1.75 do 2, liter rži 1.75, liter ječmena 1.50, koruze 1.50 do 2, ovsa 1, prosa 1.75, ajde 1.25, ajdovega pšena 4.50. Fižol prodajajo po 4 do 6 din za liter. Cene so narasle tudi mleku in mlečnim izdelkom: smetana 10 do 12.50, mleko 2.50, surovo maslo 26 do 28, čajno maslo 32 do 36, domači sir 8 do 10 din. Perutnina: kokoši 20 do 30, par piščancev 22 do 65, gosi 40 do 45, purani 35 do 70, race 14 do 18. Krma: sladko seno 100 do 110 din za 100 kg, kislo seno 90 din, pšenična slama 45 do 50 din.

— **Obsojeni požigalec.** Kakor smo že v včerajšnji številki poročali, se je moral zagovarjati pred malim kazenskim senatom mariborskega okrožnega sodišča, 28-letni brezposelni hotelski sluga Josip Weis, ki ga je državni tožilec obtožil, da je v noči na 11. marec t. l. zažgal svojemu tastu Josipu Lampretu v Grdini v občini Stoparce domačijo, posestniku Antonu Novaku iz iste vasi pa gospodarsko poslopje. Pri včerajšnji razpravi je obtoženi Weis požig priznal in je bil obsojen na 4 leta in 6 mesecev robije ter na izgubo častnih pravic za dobo 5 let. Senatu je predsedoval s. o. s. dr. Turato, prisednika sta bila s. o. s. dr. Čemer in Lečnik, obtožbo je zastopal državni tožilec dr. Košenina. Obsojeni Josip Weis je kazen sprejel.

— **Aretacije.** Mariborska policija je aretirala 6 oseb, ki jih je po zaslišanju na policiji izročila v zapore tukajšnjega okrožnega sodišča. Med aretiranci sta dva znana mariborska obrtnika.

— **Rabuka na Pobrežju.** V Papeževi gostilni na Pobrežju je nastala rabuka med vinjenimi fanti, ki so se obdelovali s steklenicami in kozarci. Sreča je, da ni bil nihče od udeležencev težje ranjen, pač pa ima gostilničar občutno škodo zaradi razbitih steklenic in kozarcev. Tezenski orožniki so v zvezi z omenjeno rabuko ovadili tukašnjemu državnemu tožilstvu tri mladeniče, ki se bodo morali zagovarjati pred sodniki.

— **400 litrov vina v kanal.** V kleti nekega hišnega posestnika v magdalenskem okraju so izsledili finančni organi skladišče vina, ki je bilo vtihotapljeno v mesto. Vino so zaplenili in analizirali. Izkazalo se je, da vsebuje »vino« jabolčnik in šmarnico. Vino so izlili v kanal, ker je zdravju škodljivo, dotičnega hišnega posestnika pa so ovadili državnemu tožilstvu in bo zadeva imela posledice pred sodniki.

— **Razburljiv dogodek** se je pripetil v Hutterjevi tekstilni tvornici v Melju. K delu je prišel neki 40letni tesarski pomočnik Karol Š., ki pa je bil nekoliko vinjen. Zaradi tega so mu svetovali, naj gre domov. To pa je Karola Š. tako razburilo, da je zagrabil za pol kg težko kladivo in ga vrgel inž. Miru Vodebu naravnost v obraz. Ranjenega inž. Vodeba so odpremili v dr. Černičev sanatorij. Inž. Vodebu, znanemu mariborskemu sportniku, želimo čim prejšnje okrevanje.

— **Razne vesti.** V javni telefonski govorilnici na Aleksandrovi cesti je doslej še neznani zlikovec prerezal telefonski kabel med aparatom in slušalko. — Na križišču Meljske in Dovozne ceste je neki dvovprežni voz zadel v osebni avto Andreja Sile ter močno poškodoval vozilo. — Zaradi onemoglosti se je zrušil na tla delavec Ivan Kranjc iz Peker, ki so ga morali reševalci odpremiti v bolnico. — Na državni cesti v Košakih je padel s kolesa 27letni viničar Ivan Cafuta, ki si je pri padcu zlomil levico. Zdravi se v bolnici. Na Koroški cesti je neki kolesar podrl 12letno učenko Elizabeto Stepičevo, ki je pri padcu dobila manjše poškodbe na nogah. — Pri Sv. Barbari v Slovenskih goricah je neki 24-letni Ivan Č. navalil na 28letnega delavca Franca Šabederja ter ga s kolom udaril s tako silo po rokah in hrbtu, da se je moral Šabeder zateči v bolnico.

— **Nočno lekarniško službo** imata tekoči teden Maverjeva lekarna pri Zamorcu v Gosposki ulici 12, tel. 28—12, ter Vaupotova lekarna pri Angelu varuhu na Aleksandrovi 33, tel. 22—13.

— **Efektna loterija slovenjgraškega Sokola,** ki je bila prvotno določena za 29. X. je preložena nepreklicno na 31. dec. t. l. s pričetkom ob 13. uri v slovenjgraškem Sokolskem domu.

— **Zveza kulturnih društev v Mariboru** sporoča, da ima za ustanovitev novih knjižnic oziroma za zamenjavo že obstoječih knjižnic precejšnje število knjig na razpolago. Društva v krajih, kjer še ni nobene knjižnice, zlasti iz obmejnih krajev, naj se obrnejo na ZKD v Mariboru, da jim dodeli knjižnico, obstoječo iz 60 do 100 knjig pod običajnimi pogoji. Društva, ki pa imajo že knjižnico ZKD, a jo želijo zamenjati, naj to čim preje javijo zvezi ter stare knjige vrnejo. Treba pa je pohiteti, ker je sedaj čas, ko si želi naš človek dobro knjigo, da mu krajša dolge zimske večere. Zveza ima na razpolago tudi predavatelje iz najrazličnejših panog. Društva, ki želijo, da jim pošlje Zveza predavatelje po običajnih pogojih, naj sporočijo to Zvezi z navedbo kraja (lokala), časa (dan, ura) ter teme najmanj 14 dni poprej. Ker gre poslovno leto h koncu in mora Zveza zaključiti računske knjige, se vabijo vsa društva, ki so še v zaostanku s članarino, da isto tekom decembra poravnajo. Nakažejo naj Zvezi tudi znesek po najmanj pet din od vsake prireditve za izpopolnitev dramske knjižnice, kakor je bilo sklenjeno na občnem zboru leta 1937.

— **Uspešna operacija.** Na oddelek za nosne, očesne in vratne bolezni tuk. splošne bolnice so pripeljali 11 mesecev starega otroka železničarja A. Kastelica. Ubogo dekletce je po nesrečnem naključju pogoltnilo 6 cm dolg in zakrivljen žebelj, ki se je dekletcu zataknil v dihalniku. Otroka so operirali in je trajala težka operacija polne tri ure, dokler mu niso potegnili žeblja iz dihalnika. Ob uspešni, težki operaciji gre našim zdravnikom omenjenega oddelka polno priznanje.

— **Prvi letošnji sneg** je pričel čisto na rahlo padati v noči na torek.

— **Matični Sokol** priredi kakor vsako leto, tako tudi letos na predvečer državnega praznika dne 30. novembra t. l. v Sokolskem domu svojo telovadno akademijo pri kateri bodo sodelovali vsi oddelki.

— **Srebrno poroko praznujejo** v ožjem družinskem krogu delovodje falske elektrarne g. Ivana Trojaka. Slavljenec je splošno spoštovana oseba in zaveden nacionalist. Dolgo vrsto let je uslužben na Fali kot delovodja. Svojo službo opravlja z največjo vestnostjo in natančnostjo. Slavljenec je rodom iz Lendave in se je pred leti preselil na Falo, kjer si je skupno s svojo ljubeznivo družico gospo Fani ustvaril svoj novi dom. Dolgoletnemu zvestemu naročniku naših listov naše prisrčne čestitke!

— **Sneg na Pohorju.** Danes ponoči je snežilo na Pohorju in bližnjih vrhovih, ki so močno pobeljeni. Tudi v Mariboru je davi snežilo. Sneg je suh in vse kaže, da se za nedeljo obeta prva smuka.

— **Štirje obsojeni, trije oproščeni.** V včerajšnji številki smo poročali o kazenski razpravi, ki se je vršila pred malim kazenskim senatom mariborskega okrožnega sodišča proti 9 obtožencem, ki jih je državni tožilec obtožil, da so kradli oziroma kupili ukradene tračnice iz gozdne železnica veleindustrijalca Ivana Draškoviča v Glažuti pri Maclju. Od 9 obtožencev jih je prišlo k razpravi 7, od katerih so bili trije oproščeni, in sicer Ivan Cafuta, Janez Zemljak in Ludvik Maučič. Ostali 4 obtoženci pa so bili obsojeni, in sicer Jakob Kozl na 2 meseca strogega zapora ter na izgubo častnih državljanskih pravic za dobo 2 let, Franc Sakelšek na 2 meseca strogega zapora ter na 2 letno izgubo častnih državljanskih pravic, Ivan Sakelšek na 4 mesece strogega zapora ter na izgubo častnih državljanskih pravic za dobo 2 let, Anton Hliš pa na 2 meseca strogega zapora ter na izgubo častnih pravic za dobo 2 let. Obtožena Hinko in Vinko Pernat nista prišla k razpravi in se bo proti njima vršila razprava pozneje. — Razprava proti kurjim tatovom M. Golubiču in tovarišem je bila preložena zaradi zaslišanja novih prič.

— **Zaščitni urad,** odsek za zaščito dece pri mestnem poglavarstvu, mora v smislu naredbe kraljevske banske uprave dravske banovine popisati vse otroke v starosti do končanega 16. leta, ki prebivajo v mestu Mariboru. V to svrho so bile zadnje dni dostavljene družinam zadevne popisne pole. Vsi oni, ki pometoma niso dobili popisnih pol, pa imajo v svoji družini bodisi svoje ali tuje otroke do vključno 16. leta starosti, se naprošajo, da zahtevajo takoj popisne pole v socialno političnem oddelku mestnega poglavarstva v Mariboru, Rotovški trg 9.

— **Študenske novice.** V naši Ljudski univerzi predava drevi s pričetkom ob 19. novinar Jaroslav Dolar o umetnosti in ljudstvu. Predavanje bodo pojasnjevale skioptične slike. Vstop je prost. — Študenška sokolska odrska družina pa se marljivo pripravlja na uprizoritev operete »Tam na gorah«, ki jo je uglasbil znani češki skladatelj Edvard Ingriš.

— **Mariborski ribiči** in tudi lastniki postrvnih potokov se pripravljajo na pomladansko vlaganje postrvnega zaroda v posamezne potoke. Kakor znano so lastniki postrvnih potokov v smislu ribarskega zakona obvezani, vlagati vsako leto potoku odgovarjajoče število mladih postrvi. Kakor vsako leto, tako bo v kratkem tudi letos naročilo Ribarsko društvo v Mariboru primerno količino postrvnih iker, za katere se bodo mariborski ribiči nedvomno pozanimali.

— **Ljudska univerza v Mariboru.** V petek 24. t. m. bo predaval znani slovenski zgodovinar dr. Ljudmil Hauptmann, univerzitetni profesor v Zagrebu, o temi »Revolucija in militarizem«.

— **Osebna vest.** G. Franjo Tavčar, znani narodno gospodarski strokovnjak, si je pridobil te dni na zagrebški visoki trgovski šoli diplomo inženjerja trgovske znanosti.

— **Kdo je mrtvec.** Pri Bregu so našli mrtvega okoli 50letnega moškega. Vzrok smrti je zastrupljenje z alkoholom ali pa zmrznjenje. Doslej še niso mogli dognati mrtvečeve identitete.

— **Nove železniške zveze ob meji.** Čuje se, da bodo z 10. januarjem 1940 uvedli med Mariborom in Dunajem dva nova potniška vlaka. Prvi pojde iz Maribora ob 10., drugi pa bo prispel v Maribor ob 12.14. Upati je, da uvedba obeh novih potniških vlakov, ki sta svojčas že vozila, ne bo preklicana.

— **Racija.** V teku včerajšnjega dne je napravila mariborska policija po vsem mestu temeljito racijo, zlasti na sumljive ženske. Zajeli so nad 10 žensk, ki so osumljene, da se bavijo s tajno prostitucijo. Vse aretiranke so poslali na preiskavo na dermatološki oddelek tukajšnje splošne bolnice, kjer jih bodo najprej zdravili, zatem pa pridejo pred sodnike, kjer se bodo morale zagovarjati zaradi nemoralnega življenja.

— **Preuranjeno veselje.** 27 mesecev je že novi bolniški paviljon ob Tržaški cesti dograjen v surovem stanju. Ves ta čas je bil tam v bližini popoln mir, grobna tišina. Zadnje dni pa je tam okoli zaživelo. Pojavili so se vozovi, težko natovorjeni z lesenim stavbnim materialom. Med ljudmi se je takoj razširila vesela vest: No, končno bodo le nadaljevali z gradnjo ter jo končali. Ta govorica je vzbudila veselje pri vseh, ki so dobro poučeni o velikem pomanjkanju prostora v tukajšnji splošni bolnici, kjer morajo sedaj ob nastopu zime številni bolniki ležati na nekaterih oddelkih kar na nosilnicah po hodnikih. Toda kmalu se je pokazalo, da so bile govorice preuranjene. Neka tukajšnja prevozna tvrdka je dobila namreč nalog, da zbere ves leseni stavbni material, ki je bil na paviljonski zgradbi, kjer so bile predvsem razne odprtine zadelane z deskami. Vse te velike množine lesenega materiala bo dotična prevozna tvrdka spravila drugam, kjer ga bodo uporabili pri gradnji neke nove stavbe. Mariborčani pa so spričo navedenih govoric, ki so nastale v zvezi s prevažanjem raznega stavbnega materiala v tamošnji bližini, spet doživeli razočaranje. Slej ko prej pa bodo morali odgovorni činitelji vendarle uvideti, da je škoda surove gradnje in da mariborske prilike nujno kličejo po popolni izgradnji nedokončanega bolniškega paviljona ob Tržaški cesti.

— **Zatemnitev.** »Delavska politika« poroča v številki 132: »Zadnje čase so priklopljeni brzovlaku ki pripelje preko meje in vozi nato proti Zagrebu, vozovi nemških državnih železnic, v katerih ni razsvetljave oziroma so žarnice modro prepleskane. Ako je to v Nemčiji potrebno, ne uvidimo, zakaj bi se pri nas morali voziti v zatemnjenih železniških vozovih. Železniška direkcija v Ljubljani naj poskrbi, da bo ta zatemnitev na našem ozemlju ukinjena. To se izvrši najenostavneje na ta način, ako se v vsakem vozovnem oddelku namesti po ena modra in ena navadna žarnica. Na nemškem ozemlju naj sveti modra na našem pa običajna, svetla luč. V Belgiji in na Holandskem se celo trudijo, da vlake čim bolj razsvetle in s tem opozore letalce sovražnih sil, da lete nad nevtralnim ozemljem in da ne smejo bombardirati vlaka.

Mariborsko gledališče

Sreda, 21.: Zaprto. (Gostovanje v Celju.) Četrtek, 22. ob 20.: Neopravičena ura. Red

★

Mariborska opera pričenja svojo letošnjo sezono z uprizoritvijo najznamenitejše opere »Lepa Vida«. Pod vodstvom kapelnika Herzoga in v Skrbinškovi režiji pride ta slovenska opera prvič na oder mariborskega gledališča. Dejanje te opere je deloma sestavljeno po Jurčičevem romanu, ni pa istovetno s Cankarjevo dramo »Lepa Vida«.

Poraba živil bo skrčena?

Dnevi brez mesa, prepoved klanja mlade živine in uvedba enotnega črnega kruha v vsej državi

Ljubljana, 22. novembra

Na pristojnih mestih proučujejo te dni vprašanje skrčenja potrošnje živil v naši državi. V prvi vrsti gre za živila. To naj bi bil obenem znak, da se vprašanje štednje postavlja na dnevni red ne zaradi pomanjkanja, kajti živil je v naši državi za lastno potrebo dovolj. Jugoslavija lahko zdaj mnoge svoje pridelke dobro proda v inozemstvo. Zaradi vojne je konjunktura zelo ugodna in škoda bi bilo, če bi je iz nacionalno ekonomskega vidika ne izkoristili. Tako pravijo na merodajnih mestih. Na drugi strani se je pa pokazala nujna potreba večjega izvoza iz naše države zaradi zagotovitve naše preskrbe z raznimi sirovinami in industrijskimi izdelki, ki jih uvažamo iz drugih držav, a te države zahtevajo v zameno naše pridelke.

Zabeležili smo že vest o možnosti uvedbe dnevov brez mesa. En dan ali dva v tednu, naj bi nihče v naši državi ne jedel mesa. Ta možnost se proučuje in pomeni en ukrep v tej širši akciji, ki gre za tem, da se potrošnja živil omeji. Ni izključeno, da bosta določena dneva brez mesa sreda in petek, ki jo smatrajo pravoslavni in katoličani za nekakšna postna dneva.

V živilskem sektorju so proučevali še en ukrep, ki bi bil potreben za večjo štednjo, odnosno za povečanje izvoza. To je vprašanje klanja mlade živine. Pri nas koljejo mnogo mladih prašičev, jagnjet in telet. Tako se uničijo milijoni živine, ki bi čez nekaj mesecev podvojila ali celo potrojila svojo težo. Pomisliti moramo, da je klanje mladih prašičev in jagnjet v večini držav prepovedano, in sicer ne samo v severnoevropskih industrijaliziranih, temveč tudi v agrarnih državah kakor sta Danska in Holandska. Tudi v Bolgariji je prepovedano klanje mladih prašičev, v Angliji pa telet. Pri nas naj bi bili potrebni podobni ukrepi, dokler bo trajala dosedanja izvozna konjunktura in dokler nas bodo silili drugi razlogi k štednji.

Enako razmišljajo na merodajnih mestih na varčevanje s kruhom in žitom. Že pred dvema mesecema je predložila uradna komisija uvedbo enotnega črnega kruha za vso državo. Bel kruh bi bil dovoljen po predlogu te komisije samo za bolnike po bolnicah in take rekonvalescente, ki jim ga zdravnik izrečno prepiše. Vsi drugi naj bi pa jedli samo črn kruh. Ne izključuje se možnost, da bo predpisano tudi obvezno mešanje pšenične moke z moko drugih vrst žita.

Vse to naj bi omogočilo Jugoslaviji prihranke, ki bi jih lahko izvažala, kar bi bilo za državo velikega pomena. Sporedno s tem bi šla tudi akcija za povečanje proizvodnje. Ob visokih cenah, ki jih plačuje inozemstvo se rentira uporaba mnogih sredstev za povečanje proizvodnje. Pri živini se izplača uporaba boljše krme, za žito in druge poljske pridelke pa umetno gnojilo.

Divji lovec žrtev svoje puške

Na begu pred orožniki se mu je sprožila puška in naboj mu je udaril v trebuh

Murska Sobota, 21. novembra

Divji lov je tudi v Prekmurju na glasu, čeprav še ni dosegel romantike gorenjskih divjih lovcev. Precej drzni so v območju šalovske občine in Dobrovnika, zadnje čase pa posebno okrog Cankove. V topolovskem oziroma cankovskem gozdu, ki spada pod lovski revir podzakupnika posestnika Pita Wernerja iz Topolovcev, so vsak dan proti večeru čuli pokanje pušk, kar je bilo znak, da so na delu divji lovci. Orožniki so napravili zasedo pri vseh fantih v Topolovcih, ki so sumljivi zaradi divjega lova, pa niso mogli dobiti nobenega lovskega tatu v roke.

V soboto zvečer so spet šli v zasedo v topolovski gozd pod vodstvom poveljnika g. Ivana Kolariča. Ena orožniška patrola je šla po južni strani, druga pa po gornji strani gozda. Naenkrat je odjeknil strel v temačnem gozdu. Prva orožniška patrola je presenetila znanega topolovskega divjega lovca Janeza Žilavca vprav, ko je zamenjal naboj v svoji lovski puški. Pozvala ga je, naj obstane, divji lovec pa se je spustil v beg. Puško je držal v roki, med begom pa se je spotaknil in sprožil petelina. Ves naboj je zadel Žilavca v trebuh, da se je v silnih bolečinah zgrudil.

Obe orožniški patroli sta skoro istočasno prišli na kraj nesreče. Ranjeni divji lovec se ni mogel ganiti. Orožniki so poklicali zdravnika dr. Ivana Kauklerja iz Cankove, ki ga je obvezal in odredil prevoz v bolnico v Mursko Soboto. Med prevozom pa je Žilavec že pred Mursko Soboto izdihnil. Državno tožilstvo je odredilo raztelesenje.

Nesrečna žrtev divjega lova Janez Žilavec je bil komaj 29 let star, doma iz Domajincev pri Cankovi. Bil je že trikrat kaznovan zaradi lovskih tatvin. Zapušča ženo in 3-letnega otroka. Pri njem so našli orožniki še čisto novo lovsko dvocevko in dva polna naboja.

Velik požar v Prekmurju

Osmim posestnikom je v ponedeljek ogenj uničil vse imetje

Murska Sobota, 21. novembra

Včeraj je nad prekmursko ravnino divjal velik vihar. Za obmejne žitkovce, vas, ki leži kilometer vstran od madžarske meje blizu Dobrovnika, je bil ta veter katastrofalen, ker je razpihal neznaten ogenj v ogromen požar, ki je uničil hiše in gospodarska poslopja osmim posestnikom. Takega požara v Prekmurju sploh še ne pomnijo. Pravijo, da je ogenj nastal v hlevu nekega posestnika, kjer je cigan nepreviden ravnal z lučjo. Veter je razpihal plamen na strnjeno skupino hiš in gospodarskih poslopij, ki so vsa krita s slamo. Ogenj se je naglo selil od strehe na streho, tako da je bilo naenkrat vse v ognju. Še predno so se ljudje zavedli, so se jim že rušile strehe nad glavo. V silni paniki so vdrli iz hiš. Nekateri so rešili komaj golo življenje, le malokateri je uspel rešiti obleko in perilo.

Iz hlevov so komaj rešili živino, v svinjakih pa je pogorelo 14 svinj in vsa perutnina. Ogenj je uničil ves letošnji pridelek, seno in žito. 8 posestnikov je ostalo z družinami brez strehe in sredstev. Gasilci, ki so prihiteli na kraj požara, so mogli samo omejiti požar. Zaradi močnega vetra je bilo gašenje popolnoma onemogočeno. Škoda je seveda ogromna in bo šele ocenjena.

ŠKODA

— Pomisli možiček, najina hči se je danes prvič sprla s svojim možem. V spomin na ta dan je zasadila jablano.

— Škoda, da tudi midva nisva delala tega, imela bi že ogromen sadni vrt.